

سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

پاسخنامه آزمون ۱۴۰۲

گرد آوری: دکتر طلیعه محمودهاشمی

- ۲۲۱- در رابطه با تعریف سلامت، کدام گزینه صحیح است ؟
 الف) سلامت عبارت است از نبود بیماری
 ب) سلامت منبع زندگی نیست، بلکه هدف زندگی است .
 ج) لازمه تعیین اهداف سلامت، داشتن تعریف سلامت است .
 د) سلامت و بیماری، نزد افراد مختلف تعریف یکسانی دارد .

پاسخ صحیح: گزینه ج در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید ، ص ۲۱

بعد از جنگ جهانی دوم (۱۹۴۶)، سازمان جهانی بهداشت تعریفی مثبت و کلی در مورد سلامت ارائه کرد:

"سلامت عبارت است از رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی و نه فقط نبود بیماری یا ناتوانی."

این تعریف اولیه توسط WHO به علت غیرواقع بینانه، غیرعملی و غیرقابل دستیابی بودن آن، مورد انتقاد قرار گرفت. بر اساس این تعریف وجود تقریباً هر نقص یا مشکلی در فرد به معنای "غیرسالم" بودن او بود. با این وجود این تعریف بیان کننده مفهومی ارزشمند بود که همیشه عدم وجود بیماری معادل سلامت نبوده یا به عبارتی دیگر سلامت، ابعاد دیگری غیر از سلامت جسمی را نیز شامل می شود.

تعریف جدیدتری از WHO (۱۹۸۴) به خوبی ماهیت درک معاصر از مفهوم سلامت را خلاصه می کند:

سلامت، حدی است که افراد یا گروه ها قادرند از یک طرف تمایلاتشان را بشناسند و به نیازهایشان پاسخ دهند و از سوی دیگر محیط را تغییر دهند یا با آن تطابق پیدا کنند؛

بنابراین سلامت به عنوان منبعی برای زندگی روزمره و نه هدفی برای زندگی دیده میشود.

سلامت مفهومی مثبت است که بر منابع اجتماعی و فردی و همچنین ظرفیت های فیزیکی تأکید میکند.

سلامت دارای مفهومی پویا (Dynamic) و ذهنی (subjective) بوده که تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل است.

- ۲۲۲- در یک پژوهش مقطعی شامل پانصد مرد و پانصد زن، مشخص شد تعداد ۱۵ نفر دچار سرطان پروستات هستند شیوع سرطان پروستات در این جمعیت چه قدر است ؟

الف) ۱۵٪ ب) ۳٪ ج) ۱۵٪/۰ د) ۳٪/۰

پاسخ صحیح: گزینه ب در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید ، ص ۳۸

شیوع: شیوع یک بیماری عبارت است از تعدادی از جمعیت که در زمان انجام مطالعه دچار آن بیماری هستند تقسیم بر جمعیت در خطر ابتلا به آن بیماری.

۲۲۳- فرض کنید یک سوال PICO به این صورت تعریف شده است: «در بیماری که دچار خشکی دهان ناشی از مصرف دارو شده است، آیا جایگزین های بزاق در مقایسه با محرک های بزاق، جریان بزاق را افزایش داده و خشکی دهان را کاهش می دهند؟» در این مثال جزء O کدام است؟
 (الف) خشکی دهان در اثر مصرف دارو
 (ب) جایگزین های بزاق
 (ج) محرک های بزاق
 (د) کاهش احساس خشکی دهان

پاسخ صحیح: گزینه د در **درسنامه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی** آوید ، ص ۱۴۱

برای مشخص کردن و شکل دادن به سؤال نیاز است **PICO** تعیین شده باشد
 (P: Population, I: Intervention, C: Comparison, O: Outcome). به این معنا که مطالعه مورد نظر از لحاظ **جمعیت** مورد مطالعه، **مداخله** و **مقایس** های که صورت گرفته و نوع **پیامدی** که بررسی شده با موضوع مورد بررسی هماهنگی داشته باشد.

- ✓ سپس باید تصمیم گیری شود که **چه نوع مطالعه** ای بهترین پاسخ را بیان خواهد کرد
- ✓ سپس استراتژی و **روش جستجو** تعریف شود.
- ✓ سلسله مراتب شواهد Hierarchy of evidence: بیان کننده اولویت بندی انواع مختلف تحقیقات پزشکی است.

۲۲۴- «تعداد دندان های از دست رفته در یک بازه زمانی در یک جمعیت مشخص به کل تعداد دندان های افراد معاینه شده که در معرض از دست رفتن قرار داشته اند» تعریف کدام یک از موارد زیر است ؟
 (الف) میزان (Rate) مرگ و میر دندان
 (ب) نسبت (Proportion) مرگ و میر دندان
 (ج) میزان (Rate) بقای دندان
 (د) نسبت (Proportion) بقای دندان

پاسخ صحیح : گزینه الف ، در **درسنامه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی** آوید ، ص ۱۶۳

شاخص های اندازه گیری سلامت عمومی

۱- میزان (Rate)

- ✓ کلمه Rate به معنای نرخ، میزان و یا سرعت می باشد.
 - ✓ در اپیدمیولوژی، جمعیت شناسی (Demography) و آمار زیستی (Biostatistics) میزان، سنجه ای است برای اندازه گیری چگونگی پیشرفت یک بیماری در یک جمعیت در طول یک زمان مشخص.
 - ✓ میزان به صورت کسر بیان می شود.
 - ✓ میزان هایی که بیش از باقی میزانه ها مورد استفاده قرار می گیرند: میزان مرگ و میر (Mortality rate) و میزان بیماری یا ناتوانی (Illness or Morbidity Rate) در یک جمعیت در زمان مشخص.
- میزان هر پدیده به صورت زیر محاسبه می شود:

$$\text{میزان} = \frac{\text{تعداد وقوع پدیده در بازه زمانی مشخص در جمعیت}}{\text{تعداد افراد جمعیت در همان بازه زمانی}}$$

نکته: در دندانپزشکی مرگ و میر دندان یعنی از دست رفتن دندان (Missing).

میزان مرگ و میر دندان اینگونه محاسبه می شود:

تعداد دندانهای از دست رفته در یک بازه ی زمانی در یک جمعیت مشخص

کل تعداد دندانهای پوسیده، از دست رفته و پر شده افراد معاینه.

۲۲۵- نظام سلامت بیش از همه با کدام کارکرد شناخته می شود؟

الف) ارائه خدمات

ب) تولید منابع

ج) تامین و تخصیص منابع

د) تولید

پاسخ صحیح: گزینه الف، درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۱۲۴

نظام سلامت بیش از همه با کارکرد "ارائه خدمات" شناخته می شود؛

۲۲۶- یک برنامه غربالگری توانسته است بیماران را قبل از بروز علایم بیماری شناسایی کند ولی این شناسایی زودتر

بر طول عمر آنها تأثیری نداشته است. این مورد نشانگر چه نوع تورشی است؟

الف) تورش وقت اضافه

ب) تورش تشخیص بیش از اندازه

ج) تورش ارجاع

د) تورش داوطلب

پاسخ صحیح: گزینه الف، درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۱۱۶

۲- تورش وقت اضافه (Lead time)

برنامه غربالگری باید بتواند بر طول عمر بیماران یا طول مدت بدون عود بیماری موثر باشد. در غیر این صورت بیمار

نسبت به وضعیت بدون غربالگری فقط مدت بیشتری از بیماری خود مطلع است و این مدت اضافه را نباید به عنوان

موفق بودن برنامه غربالگری در افزایش بقا یا مدت بدون عود بیماری تلقی کرد.

۲۲۷- اگر نمونه انتخاب شده برای مطالعه، نماینده ای از جمعیت گروه هدف مطالعه نباشد، چه نوع سوگیری اتفاق

افتاده است؟

الف) جمع آوری اطلاعات

ب) انتخاب نمونه

ج) گزارش

د) پیگیری

پاسخ صحیح: گزینه ب، درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۱۸۲

سوگیری (Bias)

عدم وجود هر گونه خطایی در مطالعه که منجر به تخمین نادرست وجود ارتباط بین دو عامل شود سوگیری نامیده می شود.

سوگیری در مراحل مختلف مطالعه ممکن است اتفاق بیفتد

- یکی از آنها **سوگیری انتخاب نمونه (Selection bias)** است. در این حالت نمونه، نماینده جمعیتی گروه هدف مطالعه نیست.
- نوع دیگر سوگیری در **جمع آوری اطلاعات (Information bias)** است که اگر هنگام جمع آوری آنها از ابزار غیر دقیق یا ناکافی استفاده شود، میتواند نتیجه غیر واقعی به دست بدهد که اعتبار داخلی (Internal validity) مطالعه را زیر سؤال می برد.

انواع دیگر سوگیری ها:

- **سوگیری در گزارش (Publication bias)** ،
- **سوگیری در پیگیری (Follow up bias)**
- **سوگیری در مصاحبه (Interview bias)**

۲۲۸- عرضه میوه در بوفه ادارات و مدارس بیشتر منطبق بر کدام بند منشور اتاواست ؟

الف) ایجاد سیاست های عمومی سالم

ب) ایجاد محیط های حمایت کننده

ج) پرورش مهارت های فردی

د) تقویت فعالیت های اجتماعی

پاسخ صحیح : گزینه ب ، درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید ، ص ۱۹۱

۲- ایجاد محیط های حمایت کننده (Creating supportive environments):

مثال:

- ایجاد امکانات تفریحی ایمن از قبیل محل هایی جهت بازی و طراحی های پیشرفته جهت ایمن سازی جاده ها می توانند میزان صدمات دوران کودکی و ترومای وارد به ناحیه دهان و صورت را کاهش دهد.
- عرضه میوه در بوفه ادارات و مدارس، محیطی برای حمایت از تغذیه سالم افراد در محل کار و تحصیل فراهم می کند.

- ۲۲۹- در کدام نظریه، تاثیر عوامل اجتماعی در تغییر رفتار مورد توجه قرار می‌گیرد؟
 الف) مدل اعتقاد بهداشتی
 ب) خود تعیین کنندگی
 ج) یادگیری اجتماعی
 د) انتشار نوآوری‌ها

پاسخ صحیح: گزینه د، در **درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی** آوید، ص ۲۲۲

۱. سطح فردی شامل دانش، نگرش، باورها و اعتقادات است.

- مانند مدل مراحل تغییر و مدل اعتقاد بهداشتی (سلامتی)

۲. در سطح بین فردی یک فرد در ارتباط نزدیک با خانواده، دوستان و همکاران خود قرار می‌گیرد.

- مانند نظریه یادگیری اجتماعی و نظریه خود تعیین کنندگی

۳. سطح اجتماعی شامل هنجارها یا استانداردهای رفتاری است.

- مانند نظریه انتشار نوآوری‌ها و نظریه سازمانی مختلف

- ۲۳۰- کدام مورد از نابرابری‌های زیر بی‌عدالتی هم محسوب می‌شود؟
 الف) بالاتر بودن سطح سلامت در افراد جوان نسبت به افراد پیر
 ب) مشکلات مادرزادی سلامت
 ج) بیماری‌های وابسته به جنس
 د) پوشش کمتر واکسیناسیون در دختران نسبت به پسران

پاسخ صحیح: گزینه د، در **درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی** آوید، ص ۱۰۴

عدالت افقی: ایجاد شرایطی که برنامه‌های خدمات رسانی سلامت به نحوی طراحی و اجرا شود که افراد با شرایط مساوی و نیازهای یکسان، دسترسی یکسان به خدمات سلامت داشته باشند.